

جبهه‌های جدید اقتصادی ایران

از کريدورها تا چالش پترو دلار در تنگه هرمز؛ تهران چگونه می‌تواند معادلات اقتصادی و ژئوپلیتیکی جنگ را تغییر دهد؟

محمد حقگو

economice@khorasannews.com

با تداوم تنش‌ها میان ایران و ائتلاف آمریکا و رژیم صهیونیستی، نشانه‌هایی از شکل‌گیری سناریوهای جدید در راهبردهای تهاجمی ایران دیده می‌شود؛ سناریوهایی که صرفاً نظامی نیستند و بیش از آن‌که در میدان‌های کلاسیک جنگ تعریف شوند، در شبکه‌های حمل‌ونقل، کريدورهای تجاری و حتی نظام مالی جهانی معنا پیدا می‌کنند. اظهارات اخیر یک مقام ارشد نظامی درباره «گشودن جبهه‌های جدید» و همزمان طرح برخی ایده‌ها درباره تغییر قواعد عبور نفتکش‌ها از تنگه هرمز، نشان می‌دهد تهران ممکن است در حال طراحی ترکیبی از فشارهای ژئوپلیتیکی و اقتصادی باشد؛ فشاری که هدف آن افزایش هزینه‌های جنگ برای طرف مقابل است.

جبهه‌هایی از جنس کريدور

یک مقام ارشد نظامی در گفت‌وگو با تهران تایمز با اشاره به سخنان اخیر رهبر جدید انقلاب اسلامی در باره گشودن جبهه‌هایی که دشمن در آن تجربه کمی دارد، از بررسی طرح‌هایی خبر داد که محور آن‌ها «کريدور ها» است.

به گفته این مقام، «ما طرح‌هایی را بررسی و نهایی کرده‌ایم که مطابق آن اقدامات وسیعی در زمینه کريدور ها می‌تواند انجام شود. چالش امروز بر سر تنگه هرمز یکی از انتخاب‌های متعدد ماست و چنان‌چه تصور کنیم ضرورت ایجاد می‌کند، در مورد روند کريدور های دیگر هم اقدام می‌شود.»

او توضیح بیشتری درباره جزئیات این طرح‌ها ارائه نکرد، اما همین اشاره کوتاه کافی بود تا توجه تحلیلگران به این نکته جلب شود که مفهوم «جبهه جدید» در این جنگ ممکن است نه در میدان‌های کلاسیک نظامی، بلکه در مسیرهای حیاتی تجارت و ترانزیت تعریف شود.

جزئیات اقدامات حمایتی از واحدهای تولیدی برای جلوگیری از افت تولید

سختگوی وزارت صنعت، معدن و تجارت گفت: با پیگیری های وزارت صمت، شش تصمیم در باره واحدهای تولیدی و بازرگانان اتخاذ شد تا از طریق مراجع ذی‌ربط از افت تولید واحدهای تولیدی و واردات کالا جلوگیری شود.

به گفته عزت‌الله زارعی نخستین تصمیم در مورد تمدید کارت‌های بازرگانی است که سررسید تمدیدشان فرا رسیده است؛ بر اساس تمهیدات اتخاذ شده صاحبان کارت‌های بازرگانی می‌توانند تا پایان فروردین ماه با ۶۰ درصد از رف تعهداتشان نسبت به تمدید کارت اقدام کنند؛ این میزان ۷۰ درصد بود که به ۶۰ درصد کاهش پیدا کرد. به گزارش فارس، وی افزود: دومین تصمیم اتخاذ شده، در خصوص واحدهای تولیدی که تسهیلاتشان برای سال بعد یا برای سرمایه در گردش (نسبت به تغییر در مانده شان) ۹۰ درصد فروش سال قبل بود، از ۹۰ درصد به ۱۳۵ درصد افزایش یافت که این مسئله هم می‌تواند کمکی برای واحدهای تولید باشد. زارعی افزود: سومین اقدام وزارت صمت، در رابطه با چک‌های برگشتی است مبنی بر این که اگر واحدهای تولیدی، از تاریخ ۹ اسفند ۱۴۰۴ همزمان با تجاوز رژیم جنایتکار آمریکایی - صهیونی، چک برگشتی داشته باشند این چک‌های برگشتی، مشمول محدودیت‌های مقرر در ماده ۵ و ماده ۲۱ قانون صدور چک نخواهد بود به این معنا که آن‌ها می‌توانند همچنان تسهیلات دریافت و افتتاح حساب کنند؛ همچنین کارتهایشان را تمدید،

شروع واریز سود سهام عدالت از پنج شنبه گذشته

بر اساس اعلام مدیر سازمان بورس و اوراق بهادار از پنج شنبه واریز سود سهام عدالت به حساب سهامداران آغاز شده است و تا حدود ۲۴ ساعت آینده به پایان می‌رسد. ولی‌الله جعفری، از آغاز واریز مرحله دوم سود سهام عدالت سال مالی منتهی به ۲۹ اسفند ۱۴۰۳ به

ریسک‌های امنیتی همراه هستند. حتی اگر امنیت مسیرهای جایگزین تضمین شود، افزایش هزینه حمل‌ونقل و بیمه کشتی‌ها تقریباً اجتناب‌ناپذیر خواهد بود. نشانه‌های این وضعیت از هم‌اکنون در بازار دیده می‌شود؛ نوسان قیمت‌نفت و افزایش هزینه بیمه کشتی‌ها در منطقه از جمله پیامدهای مستقیم تنش‌های اخیر است.

در چنین فضایی، برخی تحلیلگران معتقدند ایران می‌تواند از موقعیت جغرافیایی منحصر به‌فرد خود به عنوان اهرمی به منظور

صورت‌حساب جنگ برای مردم جهان

بسته شدن تنگه هرمز بورس آمریکا را در حالت «ترس شدید» برده؛ شوک نفتی از جیب مردم آمریکا تا پمپ‌های بنزین استرالیا دیده می‌شود

امینی - با گذشت حدود دو هفته از آغاز جنگ تحمیلی آمریکا و اسرائیل علیه ایران، پیامدهای اقتصادی این درگیری به تدریج از میدان نبرد به اقتصاد جهانی سرایت کرده است. افزایش قیمت نفت، اختلال در تردد نفتکش‌ها در تنگه هرمز، جهش قیمت سوخت و اضطراب در بازارهای مالی، نشانه‌هایی هستند که نشان می‌دهد این جنگ تنها یک درگیری منطقه‌ای نیست. از پمپ بنزین‌های کالیفرنیا تا قبوض انرژی در اروپا و ذخایر سوخت در استرالیا، اثرات این بحران اکنون در زندگی روزمره مردم جهان در حال آشکار شدن است. وضعیتی که تحلیلگران آن را آغاز یک شوک اقتصادی جهانی می‌دانند.

جنگ به پاک خودروهای آمریکایی رسید
برای بسیاری از شهروندان آمریکایی، جنگ علیه ایران دیگری خبر دور در خاورمیانه نیست؛ بلکه عددی است که هر روز روی صفحه پمپ بنزین‌ها بالا می‌رود. افزایش قیمت نفت در بازارهای جهانی به سرعت خود را در جایگاه‌های سوخت آمریکانشان داده و هزینه زندگی را بالا برده است. بر اساس داده‌های انجمن خودروسازی آمریکا (AAA)، قیمت بنزین در ایالات متحده از زمان آغاز جنگ بیش از ۲۳ درصد افزایش یافته و در برخی ایالت‌ها به رکوردهای تازه‌ای رسیده است.

در کالیفرنیا هر گالن بنزین به بیش از ۵.۳۶ دلار رسیده و در برخی گزارش‌ها حتی قیمت‌هایی نزدیک به ۸ دلار نیز ثبت شده است. این افزایش قیمت‌ها نارضایتی عمومی را در پی داشته است. یکی از اتندگان آمریکایی می‌گوید: «قبلاً با ۴۰ دلار یک ماشین‌ها پر می‌کردم، حالا باید ۷۰ دلار بدهم. این ۳۰ دلار اضافه می‌توانست خرج غذا یا قبض‌های خانه شود.» در شبکه‌های اجتماعی نیز ویدئوهای متعددی اعتراض شهروندان منتشر شده است. یک جوان در کالیفرنیا هنگام پرداخت هزینه سوخت می‌گوید: «ما بدبخت شدیم. ۸ دلار برای هر گالن بنزین؟ من هرگز چنین چیزی ندیده بودم.»

بورس آمریکا در حالت «ترس شدید»
در حالی که قیمت انرژی رو به افزایش است، بازارهای مالی نیز واکنش شدیدی نشان داده‌اند. شاخص‌های بورس آمریکا وارد محدوده‌ای شده‌اند که تحلیلگران آن را «ترس بسیار شدید» می‌نامند؛ وضعیتی که معمولاً با فرا سر مایه‌ها از داری‌های پرریسک همراه است. بانک آمریکا در گزارشی هشدار داده که ترکیب شوک نفتی، تنش‌های ژئوپلیتیک و نگرانی از رکود تورمی، شرایطی شبیه به فضای پیش از بحران مالی ۲۰۰۸ ایجاد کرده است. در آن بحران، حدود ۲۷ تریلیون دلار از ارزش بازارهای جهانی از

انرژی رو به‌رو شده‌اند. وزیر خزانه‌داری انگلیس اعلام کرده که دولت ناچار شده است برای کمک به خانوارهای کم‌درآمد بسته حمایتی اضطراری در نظر بگیرد. در بریتانیا حدود ۱.۵ تا ۱.۷ میلیون خانوار برای گرمایش به‌نفت وابسته هستند و قیمت این سوخت از زمان آغاز بحران بیش از دو برابر شده است. تحلیلگران پیش‌بینی می‌کنند قبوض انرژی خانوارهای انگلیسی از تابستان امسال حدود ۱۰ درصد افزایش یابد. در دانمارک نیز وزیر انرژی از شهروندان خواسته است تا حداقل یک ارزاندگی خودداری کنند. در آن سوی جهان، استرالیا اعلام کرده که ذخایر سوخت این کشور به سطح نگران‌کننده‌ای رسیده است؛ به طوری که تنها ۱۸ روز بنزین و ۱۶ روز گازوئیل در اختیار دارد. این تحولات نشان می‌دهد اختلال در تنگه هرمز تنها بازار نفت، بلکه زنجیره تأمین جهانی انرژی را نیز تحت فشار قرار داده است.

جنگی که هزینه آن جهانی شد

تحولات هفته‌های اخیر نشان می‌دهد جنگ آمریکا و اسرائیل علیه ایران تنها یک بحران نظامی نیست؛ بلکه به سرعت در حال تبدیل شدن به یک بحران اقتصادی جهانی است. افزایش قیمت نفت، جهش هزینه انرژی، اضطراب در بازارهای مالی و فشار بر زنجیره تأمین، نشانه‌هایی از این واقعیت هستند. از پمپ بنزین‌های آمریکا تا قبوض انرژی در اروپا و کمبود سوخت در برخی نقاط جهان، اقتصاد جهانی اکنون اثرات مستقیم این جنگ را احساس می‌کند. بسیاری از تحلیلگران هشدار می‌دهند که اگر این درگیری طولانی شود، شوک انرژی می‌تواند به رکود تورمی گسترده‌تری در جهان بینجامد.

ایران احتمالاً به سمت یک تعریف جدید از محور شمال-جنوب حرکت می‌کند که با گذشته تفاوت خواهد داشت. در چنین شرایطی، نیاز به شکل‌گیری یک کريدور توسعه شرق-غرب نیز بیش از پیش احساس می‌شود. بر اساس این تحلیل، نقطه آغاز چنین کريدوری می‌تواند استان سیستان و بلوچستان باشد و امتداد آن تا کریدستان و آذربایجان ادامه یابد. این مسیر نه تنها می‌تواند زیرساخت‌های اقتصادی مناطق مختلف کشور را به هم متصل کند، بلکه ایران را به حلقه مهمی در شبکه تجارت منطقه‌ای تبدیل خواهد کرد. از منظر اقتصادی نیز توسعه ترانزیت، آن هم در شرایطی که معادلات تنگه هرمز احتمالاً در آینده تغییر خواهد کرد، می‌تواند منبع درآمد قابل توجهی برای کشور باشد. برآوردها نشان می‌دهد هر تن بار ترانزیتی به طور متوسط بین ۲۰ تا ۲۵ دلار درآمد مستقیم برای کشور ایجاد می‌کند؛ رقمی که در مقیاس میلیون‌ها تن بار می‌تواند به منبعی پایدار برای ارزی‌آوری تبدیل شود.

چالش پترو دلار در تنگه هرمز

در امتداد همین رویکرد اقتصادی، حالا بخشی از تحلیل‌ها از انتقال جنگ به حوزه مالی سخن می‌گویند. رسانه‌های خارجی گزارش داده‌اند، ایران در حال بررسی طرحی است که طبق آن هزینه عبور نفتکش‌ها از تنگه هرمز به جای دلار آمریکا با یوان چین دریافت شود. اگر چنین طرحی عملی شود، می‌تواند یکی از جدی‌ترین چالش‌ها برای نظام «پترو دلار» در دهه‌های اخیر باشد. هم‌اکنون حدود ۸۰ درصد معاملات نفت جهان بر پایه دلار آمریکا انجام می‌شود. به همین